

Comédie Française

París

Oscar Caballero

Salle Richelieu. ©Cosimo Mirco Magliocca

StudioThéâtre. ©Cosimo Mirco Magliocca

El proper 2011, la Comédie Française tancarà les portes de la seva sala principal, la Richelieu, per realitzar una restauració "imprescindible". Un any, dos? És un bon moment per tractar d'explicar aquesta Casa de Molière, un nom abusiu si pensem que l'autor emblemàtic va morir set anys abans que Lluís XIV creés el teatre nacional.

Però com tot és símbol, a l'entreacte, copa de xampany a la mà, es pot fer una salutació a la butaca en la qual, teòricament, Molière va exhalar l'últim sospir –segurament sobreactuat–. Sense oblidar que a la Comédie Française també reposa el cor d'un tal François-Marie Arouet, més conegut com Voltaire.

Com explicar la Comédie, aquesta raresa, el teatre més especial del món, la digna vella dama de 330 anys –el pròxim 24 d'agost–, únic teatre nacional de França, i segurament també de la resta del món, que compta amb un repertori de 3.000 obres i 1.400 autors.

Les manté vives una *troupe* –la que en el seu dia van integrar Talma, Sarah Bernhardt, Barrault, Jeanne Moreau, Isabelle Adjani...– actualment integrada per 57 comedians, acuradament repartits en castes, com les que respectava el gremi d'actors del París del segle xv.

Un bon actor accedeix a la companyia en caràcter de *pensionnaire*, intern, i

sota aquesta categoria descobreix un món amb les seves pròpies regles, això abans d'ascendir l'estatut d'associat, que també té les seves exigències i avantatges.

Per exemple, quan "ascendeix" firma un contracte de deu anys, renovable de lustre en lustre. Una espècie d'exclusivitat. Però després de 20 anys continuats a la Comédie, un soci pot jubilar-se i cobrar pensió la resta de la seva vida. Sobretot, compta amb una raresa en el seu ofici: seguretats d'ocupació i salari.

En termes moderns és un accionista perquè participa dels beneficis amb allò que anomenen *douzièmes*, una espècie d'extres monetaris. A la cúspide, hi trobem el cas de la sòcia Cathérine Hiegel, degana de la *troupe*, fa quaranta anys que és a la casa i té acumulats 12 douzièmes, que es tradueixen en 24.000 euros anuals.

Però principalment, el soci té comandament sobre els aspectes artístics de la institució. I, un cop jubilat, pot continuar com a *sociétaire* honorari, una categoria que només clausura la mort. Això sí, a partir dels trenta anys en nòmina, en qualsevol moment el soci pot ser jubilat per decret del comitè.

Una cosa és certa: a la gent de la Comédie se li pot discutir un repertori, una posada en escena., però, quina satisfacció per a l'espectador!, no se'ls pot discutir l'alt nivell de professionalitat! I el treball homogeni. Aptes per a tots els rols

interpretatius, *pensionnaires* o *sociétaires* saben fer riure o plorar, saben vestir amb propietat roba contemporània o d'època, saben passar amb fluïdesa del vers a la prosa.

I mai no martiritzen el parquet –ni les oïdes sensibles–, saben moure's. I, sens dubte, col·locar la veu.

En francès, actuar es diu *jouer*, jugar. Aquesta *troupe* "juga" tot esperant una possible novetat, atès que actualment només són cinquanta-set comedians. Una novetat consistent en el fet que Muriel Mayette, amb el càrrec d'Administradora General, 45 anys, actriu i directora, sòcia número 477 en la història de la institució, reclut en qualitat d'interins, actors i actrius procedents de les millors escoles de França, per tal d'organitzar *tournées* sense necessitat de despoblar els camerinos parisencs.

I és que si la Comédie té un públic mundial –actualment, els països de l'Est d'Europa es disputen les seves funcions–, el de París és cada vegada més fidel: el 76% d'espectador assidus el 2005, va pujar fins al 83% el 2008. I els abonaments es van anar multiplicant fins arribar a 7001, la temporada 2008-2009.

Com correspon a una gran família, la Comédie no és pas com una bassa d'oli..., no tot és tranquil·litat.

En els últims anys hi va haver polemiques diverses: Peter Handke va ser

Vieux colombier. ©Cosimo Mirco Magliocca

descavalcat de la programació per manifestar el seu suport a Milosevic. El germà i hereu artístic del desaparegut Bernard Marie Koltés va denunciar el teatre perquè considerava que el personatge d'un àrab ha d'interpretar-lo un actor àrab (el jutge no li va pas donar raó).

Ara l'ambient es veu agitat pels dubtes sobre com i quan seran finançades les obres previstes per a la sala Richelieu, que inclouen canviar les centrals d'aire (climatització i calefacció), l'última renovació de les quals és de 1974, així com eliminar l'amiant –és cancerígen– del cel ras de la platea, entre moltes altres reformes. No sé sap si les representacions prosseguiran en un altre teatre... En aquest cas seria necessària l'aprovació del comitè que, a finals del 2008, va tombar els intents de l'administradora Mayette i del Ministeri de Cultura, per traslladar la Comédie a la *banlieue*, concretament a la Maison de la Culture de Bobigny, al nord-est de París. Els comediantes s'hi van negar en rodó. "La Comédie és l'únic gran teatre francès la història del qual ha estat escrita pels actors", va recordar Christian Schiaretti, director del TNP de Villeurbanne, al costat de Lió.

El comitè, sis actors elegits pel vot de la *troupe* per a un mandat anual, pot vetar pressupostos artístics, regular

demogràficament la companyia, decidint qui fa fora o qui jubila, i pot desestimar peces proposades per incorporar al repertori. El comitè, principalment, decideix quin *pensionnaire* ascendeix a *societeur*. I tant els ascensos com les exclusions toquen la butxaca, perquè els sous són més aviat modestos en relació amb la feina. Pels assaigs a la tarda i les representacions nocturnes es cobra un sou que va de 2.000 fins a 3.200 € mensuals segons la categoria. Dècades de servei. A la nòmina, s'hi ha de sumar els *feux*, "focs" segons el diccionari, però en l'argot de la comédie són 100 € més per representació, i també els douzièmes que ja hem mencionat.

Fins fa poc existia la prohibició de fer cinema o televisió, però actualment ha desaparegut. En poden fer, però tant *pensionnaires* com *sociétaires* han de demanar un permís –sense sou–. Aquest allunyament temporal pot provocar, en el cas dels que arriben a viure un gran triomf cinematogràfic, un allunyament definitiu. Quan l'actriu Marina Hands va obtenir un premi Cèsar per la seva actuació al film *Lady Chatterley*, l'oferta es va disparar: "Em van ploure proposicions per filmar, totes interessants, i vaig comprendre que no em podia passar la vida d'excedència en excedència. Va ser un esquinçament, però vaig abandonar la

Comédie". Ho deia amb llàgrimes als ulls, com si es tractés d'un amant.

El comitè "vetlla per la salut moral de la *troupe*", i en el seu nom pot expulsar comediantes coneguts, com es va fer amb Philippe Torreton i Bruno Putzulu fa uns anys. I el 2006, la seva acció indirecta va fer que el Ministeri de Cultura acomiadés el llavors Administrador General, Marcel Bozonnet.

Cada mes de desembre, poc abans d'acabar el seu mandat, els sis membres del Comitè avaluen els actors. I decideixen jubilar...de vegades prematurament..., o decideixen posar algú directament a la porta del carrer... Ho consideren necessari per tal de mantenir un efectiu estable i eficaç i ho justifiquen: "la comédie francesa és una arquitectura espiritual i estètica. Un espai d'excel·lència en el qual només són interpretades obres que tenen un valor afegit. Quan una de les nostres produccions no assoleix el nivell esperat, ens ho retreuen amb una violència inaudita".

La passada temporada, el 2008, França va lliurar a la comédie 25 milions d'euros per pagar el personal: 400 persones, més el 57 integrants de la *troupe* i una part de despeses de funcionament. Però és el mateix teatre, ajudat els últims anys pel mecenatge, qui ha d'aconseguir el 32%

dels gairebé 40 milions d'euros que gasta per any.

A més de la sala Richelieu, la més gran, la Comédie manté en funcionament el Studio-Théâtre, la seva segona sala. I el Théâtre du Vieux Colombier.

Fem una mica d'història: el 1673, la mort de Molière provoca la fusió de la seva companyia, l'Illustre Théâtre, amb els rivals del Théâtre du Marais. La seu de la companyia és el Théâtre du Guénégaud

El decret reial de 1680, els casa amb la *troupe* més antiga de París, Les comedians du Roi de l'Hôtel de Bourgogne, especialitzada en obres de Jean Racine i dirigida pel propi dramaturg.

Amb el privilegi real d'un monopoli sobre totes les peces franceses i a fi de diferenciar-se de la Commedia Italiana, que llavors triomfava a París, la nova companyia fou batejada com la Comédie Française. I fins avui.

No sense mudances. El 1685 actuen al Guénégaud i, com era característic de l'època, els espectadors seguien les representacions dempeus, mentre que nobles i altres favorits, seien al mateix escenari. Aquest dret va ser suprimit el 1759,

a instàncies de Voltaire. Els comediantes tenien com a veïns els religiosos del Nouveau Collège donis Quatre Nations que, molestos pel veïnat dels còmics, es veieren forçats a buscar domicili en un altre teatre, en realitat una pista de Jeu de Paume, situada al núm. 14 de la rue donis Fossés Saint Germain, avui rue de l'ancienne Comédie.

Allà s'hi estigueren 80 anys, per passar després a les Tulleries, i de nou feren les maletes per inaugurar el flamant Odèon. Però set anys més tard, la Revolució divideix la *troupe* entre conservadors, que com la seva tendència indica conserven domicili, i liberals, el líder dels quals era Talma, i aquests es desplacen a un teatre del núm. 2, de la rue de Richelieu. És a dir, a l'emplaçament de la Comédie actual i de la seva sala Richelieu. El 1799, un incendi destrueix l'Odèon. El 1803, Napoleó ordenà reunificar la companyia.

El 1993, la Comédie rep de l'Estat el Théâtre du Vieux Colombier, amb l'avantatge que en finança el funcionament.

"Tres sales en funcionament, tanta feina i esforç per a què? Quina és la nostra utilitat?", es pregunta l'Administradora General, Muriel Mayette.

"En la part que em pertoca pretenc posar als nostres escenaris una representació del món; transvestir-lo, denunciar-lo, interrogar-lo o idealitzar-lo. Convocar els seus herois, els seus monstres, els seus naufragos. De Molière a Dario Fo, els dramaturgs posen un mirall davant els espectadors, per tal que cadascun s'hi miri i s'interrogui sobre el seu lloc en la societat. Els actors i actrius som pallassos responsables, bufons greus i necessaris".

La sala Richelieu, la gran de la Comédie, ens ofereix en el que resta de la temporada 2009/2010 la següent programació: *Les alegres casades de Windsor de Shakespeare; Mystère bouffe de Dario Fo; Fantasio, d'Alfred de Musset; L'illusion comique de Corneille, Les oiseaux d'Aristófanes, Les trois soeurs de Txèkhov; Cyrano de Bergerac de Rostand; Le mariage de Figaro de Beaumarchais; Ubu Roi d'Alfred Jarry; més quatre lectures dramatitzades i una vetllada amb Albert Camus.*

laperla29

amb
Julio Manrique
Clara Segura
Ramon Vila
Jordi Martínez
Aida de la Cruz
Marc Rodríguez
Jordi Rico

direcció
Oriol Broggi

LA TRAGÈDIA DE
HAMLET
PRÍNCIP DE DINAMARCA
DE WILLIAM SHAKESPEARE

TORNEM!
Del 5 al 30 de maig de 2010 a la Biblioteca de Catalunya

Biblioteca de Catalunya
(c. Hospital, 56)

ENTRADES JA A LA VENDA

102 10 12 12 TEL·LERNADA
www.laperla29.cat

+ info a www.laperla29.cat

Sala Beckett
Obrador Internacional
de Dramaturgia

Sala Beckett 25 anys

Teatro desde el Blanco
— amb Jorge Sánchez
— del 15 al 20/3/2010
Seminari intensiu de creació escènica
obert a actors, dramaturgs i directors

A partir de l'abril...
Quines són les veritables normes?
— amb Victoria Szpunberg
Curs d'iniciació a l'escriptura teatral

Vedició de l'Obrador d'estiu
— del 10 al 17 de juliol
a l'antiga fàbrica Fabra i Coats (Barcelona)
Entre els professors participants enguany comptarem amb Carles Batlle, Sergi Belbel, Marco Calvani, Enzo Cormann, Neil Labute, Pere Riera, Simon Stephens i Tomeo Vergés.
Cursos de dramaturgia, interpretació i direcció adreçats a tots els nivells
Matrícula oberta a partir del mes d'abril

De la paraula a l'acció
— amb Pau Miró
Curs d'iniciació a l'escriptura teatral

L'espai dramàtic i l'escriptura
— amb Enric Nolla
Curs avançat d'escriptura dramàtica

Cómo ayudar a que se cuelen los amigos
— amb Alfredo Sanzol
Taller de creació escènica obert a actors, dramaturgs i directors

Sala Beckett
Carrer Alegre de Dalí, 55 bis
08024 Barcelona

www.salabeckett.cat
obrador@salabeckett.cat
Teléfono: 93 284 53 12

Sala subvencionada per:
Consorci de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Direcció General de les Il·lustracions Culturals